

Megjelenik ez a lap heten-
kint kétszer
csütörtökön és vasárnap.
Á r a :
Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . 1 ft. 50 kr.
A szerkesztő irodája:
Nagypiacz 322 szám.
Lakása: Bolgárszeg 1425 sz.

NEMERE.

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

4 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden ígatáskor 30 kr. —
Nagyobb hirdetések nélküli
szerint. — Hirdetések fölve-
tetnek a szerkesztőségénél.

„Nemere,

politikai, közgazdászati és társadalmi lap idei
negyedik évfolyama október hóval kezdődött.
Előfizetési ára egy negyedévre 1 ft. 50 kr.
Félévre 3 ft.; egész évre 6 ft. Szerk.

Országgyűlés.

Október 2-iki ülés.

A közlekedési miniszter felel Horanszkynek a ki-
sajátítási rendeltenségek ügyében tett interpellációjára.
Kajuch indítványa: határozza el a ház, hogy naplóját és
irományait minden törvényhatóságnak megküldi. A III.
bírói bizottság jelentése szerint két választás ellen vizs-
gálat rendeltetett el, kettő, köztük Pauler igazolatott.

A kolozsvári egyetemről szóló törvényjavaslatot
némi módosításokkal Molnár Aladar előadó a központi
bizottság nevében elfogadásra ajánlja, mert azt tartja
rendén, hogy a kolozsvári egyetem ne kormányrendelet,
de törvény alapján nyitassék meg. Trefort Ágoston ne-
hány hónap mulva fontos és részletes előterjesztéseket
teend a pesti egyetem s általában az egyetem oktatásra
vonatkozólag. Schwarz Gyula különvéleményét indok-
olva felhossa, hogy a miniszteri javaslat szervezete sok
tekintetben nem helyes, p. o. hogy a modern tudomány
szakelválasztása rendszerét nem véve figyelembe, az
államtudományokat a jogtudományoktól nem választja
el. Dr. Vécsey Tamás nem helyeselheti, hogy a rendes
és rendkívüli tanárok megkülönböztetése továbbra is
fennmarad, hogy a tanszékek száma csekély; hogy ott
is csak a matriculált tanulók vehetendnek részt a tan-
órákon, a mi a tanárookra is nézve sem előny; hogy a
pesti egyetem szabályzatai terjesztetnek ki Kolozsvárra
is. A pesti egyetem még külső alakjában is össze van
forrva az egyházzal, egyházi intézet volt, s sok tekintetben
ennek érdekei által vezetette magát. Kell hát,
hogy a kolozsvári állami egyetem ily iránytól mentes
maradjon. Nem helyeselheti azt az encyclopediai irányt,
mely a vizsgálatoknál lesz alkalmazandó; s a magántaná-
roknak intézményének szűk körre szorítását. Különben
elfogadja a javaslatot. Dr. Oláh Gyula szerint a tan-
szabadság korántsem az, a mi a pesti egyetemen van,
hogy egy bizonyos formáságok után taníthat valaki,
az a tudás szabadságában is nyilvánul, a tudásnál pe-
dig nem szabad kutatni azt, hol tanulta, elég hogy tudja.
Az iránt is tesz felszólalást, hogy a Kolozsvárott az
egyetemmel együtt polytechnikum állíttassék föl. Pa-
trubány Gergely megjegyzi: Ha a hortobágyi pusztán a
jogi tudományokat könyvből meg lehet tanulni, akkor
töröljük el a jogi facultást. Helfy Ignác elfogadja e
törvényjavaslatot a részletes vita alapjául. De megjegyzi
azt, hogy semmiképen sem volt szükség arra, hogy a
kormány az alkotmányosságot megsértve, az egyetemet
rendeleti uton hozza létre. Egy óra alatt megszavazta
volna a ház a törvényjavaslatot akkor midőn az ellenzék
ezt sürgette, mint megszavazza most.

A felirati vita folytatásában Csernátóny indítvá-
nyozza, hogy ha sürgős javaslatok volnának még tár-
gyalandók, a ház inkább két ülést tartson egy napon.
Lipthay Béla b. különben a 48-as párt által beadott ja-
vaslat és Irányi beszéde ellen fordul. A balközép ja-
vaslatát bírálva azt mondja, hogy oly állam mint a
miénk, a szomszédokkal jó viszonyban maradjon, tekintetben
kell vennünk, hogy nincs a szomszéd nagy ha-
talmak közt oly állam, a melynek érdekében nem volna
mostani monarchiánk mostani csoportosulását fentartatni.

Pauler igazságügyi miniszter a vádra válaszol,
mely a volt igazságügyminiszter ellen lett intézve, hogy
a bíróságokat körlevele által korteskedésre hívta fel. Az
illető utasítás nyíltan kifejezte, hogy a bírósági hiva-
taltokok nem lehetnek politikai egyetek és politikai
gyülekezeteknek tagjai, de nem értette a politikai jogok
gyakorlatának megszüntetését a bíróra nézve, nem azt,
hogy a bírónak nem szabad választani, hogy a választás
iránti meggyőződésnek kifejezést ne adhasson. A
törvény tehát nem tiltja azt, hogy a bíró miután a vá-
lasztási tanácskozmányokat és értekezleteket politikai
egyleteknek mondani nem lehet, abban részt vehessen
és a békés eszmecsere korlátai közt véleményét ne nyil-

váníthassa. A bíró úgy mint az állam minden polgára
választhat, sőt mint képviselőjelölt is léphet fel, csak
hogy ha megválasztatnák, bírósági hivataláról lemondani
köteles. Azon vádakra, hogy a kormány mulasztásai
és hibás eljárásai sorába tartozik a népnevelés ügyének
elhanyagolása, azt mondja: hogy az utóbbi két évben
900-nál több népiskola állíttatott fel, hogy 1002 új is-
kola-épület emeltetett, hogy az osztályok száma 1937-el
szaporodott; hogy az iskolába járó gyermekek száma
folyvást nevedkedőben van, sőt az utolsó két évben 10%-el
emelkedett; hogy az iskolák felszerelésére egészben te-
temes összegek fordítottak és 3922 iskola egészben
5914 részben, 3699 hiányosan, tehát összesen körülbelül
13,000 iskola, szereltetett fel; hogy a miniszterium fen-
állása óta 19 tanító-, illetőleg női tanítóképezde állít-
tatott fel, hogy a póttanfolyamokban egy év alatt 4000-
nél több tanítónak alkalmat szolgáltatott, hogy hiányos
ismereteit kiegészíthesse; hogy 20,000-nél több felnött
részesült oktatásban. A közművelődés és az azzal járó
nagyobb vagyonosodás legbiztosabban mozdítja elő a
józan politikai felfogást, mely nem hiu ábrándok után
indul, hanem a tenlévő viszonyokkal számol s azoknak
alapján.

Tóth Kálmán mondá beszédében: Ha valaki csak
egy új épületet akar építeni egy régi helyére, annak
okvetlenül demoliroznia kell valamit, hogy újat épít-
hessen. Kormányunk azonban a legkivánatosabb de-
molirozásokat sem merete eszközölni, sőt az idő és vi-
szonyok által eszközölt omladozásokat is nyíltan vágy
alattomosan tatarozgatta, ha a romok tulajdonosai olyan
osztályokat képviseltek, melyek egy vagy más tekintetben
a kormány hatalmának gyarapítására eszközül
szolgáltak. Beszél továbbá a felsőház reformja el-
halasztásának okairól, a házasságról és viszonyairól az
egyházhoz, a hatalomvágyból származott corruptióról, a
munkás pör részeseinek hosszú szenvedéseiről, a szemé-
lyszabadságról, az aristocraticus áramlatról, sok hi-
vatalnak nem képesített egyének általi betöltéséről.
Végre pártolja Tisza javaslatát, mire az ülés véget ért.

Október 3-iki ülés.

Egy pár kérvény benyújtása után Steiger Gyula
interpellációt intézett a honvédelmi és belügyi minisz-
terekhez a katonaság főbbjei azon bosszantó eljárása
ügyében, miszerint Pest városa többszörös tilalma da-
czára a Duna-parton a vízvezeték mellett kórházi ru-
hák mosodájának építését kezdette meg s az építés
folytatását a városi rendőrséggel szemben a katonaság
fegyveres erejével is fentartotta. Lónyay kijelentette,
hogy fellépése folytán az építés már be van szüntetve.
Ezután napirendre tért a ház, először Molnár Antal szó-
lott; utána Ghyezy Kálmán beszélt, megtámadta Schwarz
Gyulát s a reformpárti törvényjavaslatot. Majd saját
politikájára tért át s alapos gyanut hagyott maga után,
hogy a balközép régi alapjára állott. Ghyezy után
Tarnóczy szólt, nem nagy hatással; őt Gullner Gyula
balközépi követte, ki most mutatta be magát a háznak
untató beszédével; figyelmet keltett Toszt heves, tá-
madó, tapintatlan szónoklata. A 48-asok ellen patto-
zott s Csernátóny vette magára, ki Bittó, és Lónyay
ellen beszélt.

Október 4-iki ülés.

Elnök megnyitván az ülést bemutatja Kővárvidé-
kének egy kérvényét egy Somkuton fölállítandó törvény-
szék iránt. Lónyay Menyhért gr. tudatja a házzal, hogy
ő Felsege a ház szerencsekívánatát távirati uton meg-
köszönte: átnyújtja továbbá a koronaörzés becikkelye-
zéséről szóló okmányt. Miletics a belgrádi események
dolgában négy interpellációt intéz a miniszteriumhoz,
melyekben a belgrádi ünnepélyességen való hivatalos
községi képviseltetés eltöltése iránt kér fölvilágosítást.
Nikolics Sándor javasolja, hogy a vizkárosultak vidékein
az erőszakos adóbehajtás szüntetéssék meg, s hátralé-
kok is csak jövő évi augusztusban hajtassanak be.

A felirati vita folytatásában Csemeghy Károly fő-
kép a nemzetiségi javaslatot bonczolván a bizottsági ja-
vaslatot pártolja. Helfy Ignác indokolván, hogy miért
nem fogadja el a többi felirati javaslatot, felelvén a vá-
dadka, melyekkel a baloldalt illették, mondja: Szüksé-
gesnek tartom, hogy épen most hangoztassa az ellenzék

a közjogi kérdéseket, mert ez az országgyűlés az, a
mely alatt figyelünk kell, hogy nemzetünk meg ne
szokja ezen veszélyes állapotot; ez az országgyűlés az,
melyben feladata az ellenzéknek, hogy a választókat
előkészítse arra, hogy a legközelebbi országgyűlés leend
az, a mely hivatta lesz dönteni a felett, hogy az 1867-
ik szerződés némely igen lényeges pontja megújíttassék-e
vagy sem. Arra kell tehát törekednünk, hogy a nem-
zet tudja, mi rejlik ezen pontokban, hogy tökéletes ön-
tudattal határozhasson a felett.

Nagyon rossz szolgálatot tesznek nemcsak Ma-
gyarországnak, de magának a dynastiának is azok,
kik folyton állítják és bizonyítják, hogy a tiszta per-
sonal-unio lehetetlen. Végül kijelentvén, hogy nem
hiszi, mikép európai válságra vezetne, ha az ural-
kodó dynastia egyik tagja magyar király másik tagja
osztrák császár lenne a 48-as párt feliratához való csat-
lakozását jelenti ki.

Cozman Lajos a bizottság által ajánlott javaslatot
pártolja, mivel az ülés véget ért.

Október 5-iki ülés.

Helfy Ignác következő interpellációt intéz a mi-
niszterelnök és pénzügyi miniszter urakhoz. Van-e tu-
domásuk az igen tisztelt miniszter uraknak azon a kor-
mány és országhitelét sőt becsületét rontó hírekről, me-
lyeket mult június és augusztus havakban a kormány-
párt sajtójának egyrésze az ugynevezett Lévay-ügyben
felszínre hozott és huzamos időn át terjesztett? Ha
van erről tudomásuk, szándékoznak-e a képviselőháznak
a dolog mibenlétéről kellő felvilágosítást adni. P. Szath-
máry Károly interpellációt intéz a honvédelmi minisz-
terhez: „Tekintettel azon számos katonai kihágásra, melyek
a katonaságnak szolgálaton kívül fegyverhordozása miatt
országszerte, a közelebbi időben magában a fővárosban
is, nemcsak a fegyvertelen polgárok, hanem a fegyve-
ves rendőri közegek életét is fenyegették, de hivatkoz-
va több szabad ország példájára is, melyek — szolgál-
laton kívül — a katonát is polgáru — minden körül-
mények között pedig első sorban a személy- és vagyon-
biztonság örül tekintik és alkalmazzák, kérdem a t.
honvédelmi miniszteriumot, szándákozik-e lépéseket tenni
arra nézve, — hogy a szolgálaton kívüli fegyverviselés
házánkban mind a szerezdeknél, mind a honvédségnél
mielőbb megtiltassék.“ Vécei József határozati javas-
latot nyújt be, — melyben a kormányt egy közmunka
törvény benyújtására indítványozza utasítani. (Élénk
helyeslés.)

Következik a kérvények tárgyalása. Ürményi
Miksa jelentése értelmében a virilises szavazatok eltör-
lésére vonatkozó kérvényeket a többség tudomásul vette.
Előadó a belügyminisztert utasíttatni kéri, hogy a to-
rontálmegyei árvizkárosultaknak akár vetőmag-kölcsönt
eszközöljön, akár pedig, hogy bárminemű kölcsön esz-
közlésében kezökre járjon. Ezután következik a felirati
vita folytatása, melyben Csanády Sándor felel Lukács
Béla beszédére és a balpárt felirati javaslatát elfogadásra
ajánlja. Matuska Péter a baloldali szónokok egy része
ellen polemizálván, a bizottsági javaslatra adja szava-
zatát. Mednyánszky Sándor a 48-as párt javaslatára
szavaz. Pólya József hozsaszab beszédben védelmezé a
kormány politikáját s polemizálva Tóth Kálmán ellen a
demokratikus irány hiányát népünk sajátságában találja.
Nálunk az önségely elvének minél kevesebb követője
van s ez idézi elő szerinte azon fogalomzavart, mely
a kormányra nézve uralkodik. Végül a bizottsági ja-
vaslatra adá szavazatát, ugyszintén Földvári János. —
Bittó Kálmán olvassa a központi bizottságnak jelentését
több vasut kiépítésére vonatkozó törvényjavaslat tárgyá-
ban, miután a gyűlés véget ért.

Kinevezések a kolozsvári egyetemhez.

Az ujonnan felállítandó kolozsvári egyetemhez ki-
nevezettek és pedig: a) a jogi s államtudományi kar-
hoz: 1) az egyetemes európai és hazai jogtörténelemre
dr. Óváry Kelemen; 2) a magyar és erdélyi magán- és
bányajogokra dr. Kolozsváry Sándor; 3) az osztrák
magánjogra dr. Haller Károly; 4 a törvénykezési el-
járás s váltó- és kereskedelmijogra dr. Plósz Sándor;

5) az észjogra és encyclopaediára, valamint a protestans egyházjog előadására Jenei Viktor: 6) a büntetőjogra dr. Groisz Gusztáv: 7) a magyar közjogra s közigazgatási és pénzügyi törvényismére dr. Korbuly Imre: 8) a kath. egyházjog és hűbérjogra dr. Csiky Viktor: 9) a nemzetgazdaságtan és pénzügytanra dr. Berde Áron rendes tanárokul, — továbbá 10) a római jogra: dr. Farkas Lajos; 11) az alkotmányi és közigazgatási politikára: dr. Concha Győző rendkívüli tanárokká; b) az orvosi karhoz: 1) a leíró- és tájboncztani tanszékre: dr. Czifra Ferencz; 2) a kórboncztanra: dr. Genersich Antal; 3) az élet- és szövettanra: dr. Török Aurél; 4) a különös kór- és gyógytanra: Máchik Béla; 5) a sebészetre: dr. Brandt József; 6) a szülészetre: dr. Maizner János; 7) szemészetre: dr. Schulek Vilmos; 8) az államorvostanra: dr. Fodor József nyilvános rendes tanárokká; — továbbá: 9) az általános kórgyógy- és gyógyszerzertanra: dr. Ajtai Sándor; 10) az állatjártványtan és állati rendészetre: Mina János: 11) az élet és kórvegytanra: dr. Plósz Pál rendkívüli tanárokká; c) a bölcsészeti és mennyiség- és természettudományi karhoz: 1) a classica philológiára: Szamosy János és Homan Ottó; 2) a magyar nyelvre: Imre Sándor; 3) a német nyelvre: Metzl Hugó; 4) a bölcsészetre: Szász Béla; 5) a nevelés tanra: Felméri Lajos; 6) a hazai történelemre: Szabó Károly; 7) az egyetemes történelemre: Ladányi Gedeon; 8) a történelmi segédtudományokra: Finály Henrik; 9) a felsőbb mennyiségtanra: Martini Lajos; 10) a kísérleti természettanra: Abt Antal; 11) a vegytanra: dr. Fleischer Antal; 12) az ásvány- és földtanra: dr. Koch Antal rendes tanárokká.

A szászokról.

A bécsi „Wanderer“ f. évi 251. számában így nyilatkozik a brassói képviselőválasztás elleni panasz sorának említése alkalmából: A panaszügy kimenetele nagy örömeire szolgálhat a szászoknak; de az utolsó másfél év sok viszontagságaiból merítsék azon meggyőződést, hogy a várak századai letűntek és hogy az újkor áramlata nem törődik várak és kastélyokkal. Míg a szászok nem tudnak ezen nézetre vergődni, addig ezen kellemtelenségek mind nagyobbak lesznek, épen nem a szász nemzet előnyére. Az általános emberi jognak, az egyenjogúságnak eszméje gyökeret vert mindenütt az országban, csak a szászoknál nem létezik; ellenkezéleg ép oly természetű ezen eszme, hogy a szász kedélyt elkészeríti. Ki mondhatná, hogy ez jól van? S ha itt-ott egy nemesebb szász jellem el is ismeri az egyenjogúság elvét, akarátja ellenszegül, ha nemzetének műveltségére és a nemszászok nagy tömegének „míveltségére“ gondol. Ki állithatná, hogy ez jobb? Mily szomorú — mondhatjuk rettentő — helyzetet készítenek maguknak azon évekre, midőn az idők áramlata végre még is csak elnyeli minden magán és különjogaikat és többi csiny-binyjaikat.

Városok alapítóinak, a cultura fénysugarainak nevezik magukat, s azon neveléses kérdést fitogtatják: milyen volna most Erdély képe, ha a szászok nem volnának. Mi bizonyosan nem kicsineljük érdemüket, de ilyen szólások merő humbug. Ama kép sokkal kedvezőbb lehetne! Brassó 700 évi fenállás után is alig 25.000 lakóssal bíró város, noha mindóta a legjelentékenyebb közlekedési pontok egyike volt kelet felé. Ha kezdet óta más szellem élne a szász nemzetben, ma Brassó világváros lehetne — én miniature. A humanitás sőt a szászok érdekében nem véljük helytelennek ezen futólagos megjegyzéseket tenni egy elfogulatlan lapban, annál is inkább, mivel a honi szász sajtó ily észrevételeket határozottan elítél, sőt olyan férfiakat, kikhez ily belátások férnek, a német ügy árulóinak rágalmazza.

Bukuresti levél.

(A németnyelv éledése, nagyszerű maneuver, dohánygyedáruság.)

Bukurest, 1872. oct. 4.

A bojárok nagy része beszéli már a német nyelvet! De kérem ne tessék ezalatt holmi olyan germanizáció felét érteni, mint a magyarországi — tisztelet a magyar miniszteriumnak, ki kitartólag törekszik meggátolni e járványt, — mert ott a körülmények évek óta erőszakolták azt ránk, míg itt csak egy kicsiben most van csirájában, de már ez is sok ott, hol pár évvel ezelőtt csak hirtől ösmerték a németet, hol a német szó kiejtése gunytárgy volt, hol nem tudtak képzelni a földgömbön más civilizált nemzetet a franczián kívül, a mely nemzetet bálványoztak és utánoztak is ez időig, ott most németül is beszélnek.

Mik voltak a főtényezők itt e nevezetes fordulatra?

Szerény véleményem a következőkben nyilvánul: Senkisémmel vonhatja kétségbe azt, hogy minden uralkodó igyekszik saját népe nyelvét — ha az nem anyanyelve — elsajátítani, vagy megfordítva a nemzet törekszik uralkodója nyelvvel birni; itt az utóbbi eset forog fenn; megengedem, miszerint az udvari nyelv egyelőre — miután Károly herczeg egy szót se tudott románul, a román főurak pedig németül nem beszéltek — a franczia volt. Azomban a bojárok lassan sajátokká tették a német nyelvet, lehet a herczeg kedvéért; e szerint tagadhatatlanul Károly herczeg is egy tényezője ennek a haladásnak, ha ugyan annak lehet nevezni; továbbá a vasut is meglehetősen lendített ezen, mert a hivatalnokok igen nagy része német, habár a könyvvezetés és egyéb hivatalos actio románul történik is; végre a katonatisztek közül is többen beszélnek németül; ezek s más fontos okok fejlesztették a németnyelv terjedését.

Említésre méltó, hogy rég vagy soha nem volt Romániában olyan nagyszerű maneuver, mint milyen a napokban lesz, mintegy 25 ezer ember működik közre, egyik részét maga a herczeg, másikát Floreszku és Salamón tábornok vezényli, az összpontosítás hallomás szerént nem messze Bukuresttől Gilavanál történik. A militia csaknem felerészét a határőrökből átalakított gyalogság képezi igen meglepő egyenruhában, bocskor, fehér darócznadrág és baránybőrsapkával, többnyire havasi gyerekek zord külső és nagy termettel; a vadászok képezik ugyszólva a katonaság tekintélyes részét, lelkét, csinos egyenruhájok és bátor katonai jártasságuk egy államnak sem válnék szégyenére; az egész katonaságnak diszére szolgál a csak most felállított honvédség, megjegyzendő azomban, miszerint ezek közé csakis birtokosokat, kereskedőket, háztulajdonosokat és többeféleket, kik egyszersmind egy bizonyos kort — talán a 28-ik évet — elérték, vesznek föl; általában az egész katonaság ruházata egy idő óta jó és csinos.

Hat hét óta itt monopólium van, melyet egy consortium vett bérbe az államtól; a dohány a magyarföldihez arányitva igen drága, meglehet valamivel jobb minőségű; pénzügyörök (financzok) nincsenek, mondják ugyan, hogy léteznek, de titkosak; külföldben úgy látszik mint mindenbe úgy ebbe is beleszoknak, az emberek, habár egyelőre komoly eshetőségekre volt kilátás.

Ifj. Homoki Ferencz.

A zágoni nőegylet tárlata ügyében.

Zágon, okt. 6.

Az igazság érdekében kénytelen vagyok még egyszer pár sorra való helyet kérni az ügynek.

E lapok 79-ik számában, a hol én Tanu név alatt a zágoni tárlatot leirtam, írja Zágoni név alatt valaki a tárlat árnyoldalait. Ezt nem hagyhatom szó nélkül.

Ha lett volna is valóban árnyoldala a tárlatnak: azt a tárlat s általában a nőegylet iránt jó indulattal érző ember alig emlegetné fel; mert egy most kezdődő jó czélú nőegyletnek legelső ily nagy fontosságú lépését árnyoldaláról fogni fel s tární a világ elé — mondja akárki — mutat e jó indulatot? Hát melyik jó érzésű ember nevetné ki a madarat, midőn először repülni indul, s röptében tévedez? a gyermeket ha olvasni tanulni mosd kezd, s vagy egy hangot elvét, a világ bírálatának teszi-e ki valaki?

De nem is volt valóságban egy is azon árnyoldalak közül, melyeket Zágoni felemléget. Ugyanis

1. a kiállítás azért határozottat olyan időre, mert annak indítványozója a tárlat egész lefolyásán jelen akart lenni, — a mit nem tehetett volna, ha későbbre lesz a tárlat, nélküle pedig a tárlat nem a lett volna, mi volt, sőt nem is lett volna.

De alap nélküli beszéd az, hogy igen rövid időre határozottat; mert látszott, hogy a ki akart, tudott kiállítani tárgyat a tárlaton, — s volt kiállítva annyi, hogy végig nézvé rajta, épen nem lehetett jó indulattal azt mondani, hogy nem volt elég idő kiállítandó tárgyakot készíteni. Maga a tárlat gazdagsága hát egyenesen megczáfolja azon állítást, hogy éretlenség volt oly rövid időre határozni azt.

2. hogy a tárlat felügyelősége követelő lett volna a közreműködőkkel szemben, s némelyek kiállított tárgyait az illetők csinyból ajándéknak jegyzőkönyvezték s a kiállító akarata nélkül kisorsolták — ez röviden nem igaz. — Egyetlen eset volt eféle a Vajna Dénesné pogácsájával és sajtjával; azt pedig nem csinyból írták ajándéknak, hanem azért, mert a cseléd ki azt beadta sokszori kérdésünkre is csak ezt felelte mindig: az aszszony ajándékba küldötte a bárónőnek. E szóra írták ajándéknak, nem csinyból. Senkivel szemben követelő nem volt a tárlat: mindenki még egyszerű gyümölcsét is visszakapta, ha úgy jelentette be, s az említett egyet-

len eseten kívül e felét senkitől senki nem hallhatott s nem is hallott.

3. értetlen, és a jóban is rosztat kereső különös indulatra mutat azon állítás, hogy sokak a pénztalimat dicsérő oklevélért visszaajándékozván, kijátszották az egyet gyengeségét.

Névszerint tudom mind azokat, kik a pénz jutalmat visszaadták, csaknem mindeneknek szavát hallottam midőn visszaajánlotta, — és én egyről sem merném azt mondani, hogy azért adta vissza a forintot, mert a kevés, s mert oklevelet akart kapni, mely tán értékeesebb a forintnál. Visszaadta minden visszaadó a pénzt azért, mert akarta, hogy a pénz adassék a népből valóknak kiknek egy forint is becses jutalom, — és visszaadták a visszaadók, kik többnyire mind egyleti tagok voltak, azért, mert az egyet iránti nemes kötelességérzet és jó indulat azt tanácsolta nekik. A bíráló bizottmány aztán jutalmazta őket oklevéllel. Tessék megnézni Zágoninak a bíráló bizottmány jegyzőkönyvét, s látni fogja, hogy a pénztalimat kimentek a nép közé, honnan nem is adattak vissza, mivel valódi jelentésük megvolt.

4. teljesen valótlan állítás az, hogy a bíráló bizottság nem gyűlt össze. Összegyűlt igenis, s tekintélyes és értelmes tagokkal rendelkezett, s ha itélettelében nem is találta el mindenütt a teljes igazságot: de „összszéviszta szedett bizottság törvénytelen szabályellenes eljárása“ czímet, azt hiszem annak minden zágoni előtt tudva lévő és ösmert tagjainak másodszor nem adná Zágonin kívül egy zágoni sem. Aztán minő beszéd az, hogy oly dolgokat is jutalmazott, melyek férfiak által hoztattak létre? Hát a bizottmány tudta: ki csinálta ezt vagy azt a cikket? S hát ha egy jutalomra méltó cikket férfi állított ki, azt ezért nem kellett jutalmazni? Ott a kiállított tárgyakra íteltetett a jutalom, nem a személyekre, a mi — azt hiszem — helyesebb eljárás, mint megfordítva.

Ime! kedves Zágoni! ha jó szemmel, mely a jót keresi, s jó szívvel, mely csak a jót szereti, nézzük a zágoni tárlatot, nem hogy keresetlen árnyoldalait tűnnék föl, de csinált árnyoldalait is mind elenyésznek.

Adja az Isten, hogy minden kezdeményezés ily híven helyesen és minden igény iránt méltányos eljárással menjen véghez, a mint ment a zágoni tárlat! — Én részemről, s velem minden jó érzésű és a közjót s nemes irányu törekvéseket lélekkel pártoló ember a zágoni tárlatot teljesen sikerültnek, nemes munkára buzditó szép példának mondom, mely dicséretére szolgál lelkes kezdeményezőjének, becsületére a zágoni nőegyletnek, érdemére a sok jóban oly élénken mozgó Zágonnak.

Demeter Sámuel.

Felhívás

a székelyföldi árva leányház megalakulása érdekében.

A nemzetek civilizációjával midőn egy részről a vagyonosodás és jólét általánosságban emelkedik, másrészt az egyéni nyomor itt-ott sötétebb árnyalatokban kezd nyilatkozni; de épen a nemzetek fejlődő műveltsége az, mely kellő időben belátva a bajt, a társulati szellem ébredése által a nemzet testén keletkező sebeket beheggeszteni siet. Ős aristocrat rendszerünk alatt a magyar nemzet ismeretes pátriarchális szelleme, vagyonosb osztályaink csend-élete, falun lakása biztosítá a nyomorultabbak irányában az emberi kegyelet érzelmeinek ama következményeit, melyek a szegényt s elhagyottat megmentették a véginségtől: de ma már midőn a közélet viszonyai tetemesen megváltozának, a gazdag és szegény közt az ős patriarchalis viszonyok s maga a közvetlenség is megszakadtak; ma már csak az emberiségi irányu társulatok pótolhatják ki a szerves összeható erők működése által, mind azt a mit ekkor az ezer és millió ponton külön-külön ragyogó emberi érzelmek saját kis körében teljesített. Napjainkban egy lelkesedett és kegyeletteljes mozgalom kezd mindenfelől nyilatkozni az árva-intézetek felállítására; királyságunk különböző pontjain lelkes áldozatokkal sietnek a nemzet fiai s leányai menházakat alapítani a menedéktelen árvák számára, megadni az apa s anyátlanoknak az apa gondozásait az anya vigasztalását s megmenteni a mindentől elhagyott árvaiban az embert. És midőn az ország minden pontjain már kezdenek is világitani az életmentő pharoszok, csak a jobb sorsra oly dicső multja által érdemes Székelyföld legyen magára és elhagyatva? Nemzetünk ön maga ellen bünt követne el, ha figyelmét ez irányban is nem fordítaná királyságunk ezen végvidékére.

A maros-vásárhelyi jótékony nő-egylet, meghajolva a kor intő szózata előtt, meghatározta egy székelyföldi árva leányház megalapítására kezdeményezőleg lépni fel, s meghozva ez irányban pénz alapjához mért áldozatát, alólírt elnöklete alatt kiküldött egy bi-

zottságot, mely ezen árva leányház megalapítását eszközölje. A nemzet hazafias kormánya nem késett meg erősíteni az elébterjesztett alapszabályokat s ma már csak is a honleányi és honfiai részvétől függ, hogy Maros-Vásárhely szabad királyi város kebelében a Székelyföld részére egy árva leányház alapíttassék, mely vallás különbség nélkül; a mindenkitől elhagyott s teljesleg vagyontalan árva leányokat gondja alá vegye s életpályájukra irányadó befolyást gyakoroljon. Maga a megváltó, az emberi szeretet isteni példányképe megkülönböztetett szeretettel hívta magához a gyermekeket, hisz ők kedves tárgyai a legmagasztosb emberi érzelmenek a szülői szeretetnek, s ez utóbbi az ő ártatlan boldogságuk légköre és azokra nézve kiket balsorsuk e légkörtől megfosztott, pótolja ki a természet csapását az emberi szeretet!

Tisztelettel hívjuk föl hazánk, nemzetünk minden nemesebben érző fiait s leányait, hogy a Maros-Vásárhelyt megállapítandó székelyföldi árva leányház alapjához hozzák meg nemes áldozatukat. A hazafias részvét módozatait mai napról közrebocsátott alapszabályaink s aláírási iverink tolmácsolják. Maros-Vásárhelyt, 1872. augusztus 6-án. Gróf Toldalagi Viktorné, ideigl. bizottsági elnök, Damokos Antalné, ideigl. bizottsági titkár, Filep Albertné, idegl. pénztárnok, Bereczki Sándorné, Borosnyai Pálné, Dózsa Dánielné, Knöpfler Vilmosné, Mikó Mihályné, Sándor Lászlóné, ideigl. bizottsági tagok.

T a n ü g y.

Fogarassy Mihály püspök nevéhez — mint a „Kelet“ írja — újabb ismét egy szép adomány ténye fűződik. A honi nevelésügy felvirágzását szíven hordó főpásztor ugyan is az udvarhely-pálfalvi iskolának legközelebb 400 frtot adományozott.

Az erdővidéki felekezet nélküli tanító-egylet szept. 25-én Baróthon tartott gyűlésén — értesülésünk szerint — oly egyént terjesztett fel a cultus miniszterium által a legméltóbb néptanítónak szánt 100 frtnyi jutalomdíjra, ki épen nem méltó ezen kitüntetésre. Értesítők szerint az ily visszaélések folytán az említett segélydíj elveszti erkölcsi jelentőségét.

Orbán Ferencz a „Nemere“ volt szerkesztője a dévai állami tanító-képezdebe neveztetett ki tanárnak.

Roidl Farkas, a brassai r. k. elemi iskola negyedik osztályának tanítója tanvezető tanítónak neveztetett ki.

V e g y e s.

(A szásznemzeti egyetem) gyűlésezeit — „H. Ztg.“ tudósítása szerint — jövő hó közepéig megkezdi. E gyűlésen a szász nemzeti egyetem hatás körének körvonala nagy vitákra fog valószínűleg alkalmat adni. Az egyetem illetékessége fölötti kérdésben az ó szászok (mely pártról az ifju-szászok azt állítják, hogy már megszűnt, miután a 48-ki törvények elfogadásával feladták pártállásukat) a központosítás s a törvénykezési sulypontnak az egyetembe való áttétele mellett fognak küzdeni; a ifju-szászok ellenben a kerületek lehető legszélesebb körü autonómiaja mellett fognak sikra kelni.

(Császári királyi grófnő.) Langroból (Svájcz) írják a „N. Fr. Presse“-nek: Érdekelni fogják önöket bizonyára városunk vendéglőjének vendégkönyvébe sajátkezűleg írt következő sorok:

„Excellenz Gräfin Emilie von Say, f. f. ungarische Minister-Präsidentin aus Ungarn.“

Magyarul: „Lónyay Emilia grófnő ő excellentiája, császári királyi magyar miniszterelnök Magyarországból.“ — Vajjon mit fognak Lajthántuli szomszédaink mondani ahhoz, hogy császári királyi miniszterelnökhöz jutottak? — jegyzi meg a „N. Fr. Presse.“

(A nap.) A XIX. század hálátlan emberei előtt a nap már nem a mindent teremtő fény és hő örök kútforrása, hanem egy sötét foltokkal elborított test, melynek alakja is határozatlan. A nap tán megboszkodott, hogy ezredveken át méltóságosan folytatott pályáját most ily kicsinyes megszólalásokkal becsmerlik, vagy megnehezelt azért, hogy szemlőit napfényre hozták: elég az hozzá, újabb igen sok dolgot ad a csillagászoknak. Legközelebb a „New-Yorki Times“ tett közzé egy cikket, mely nem valami gyönyörű kilátást nyújt az emberiségnek. Vagy megégünk, vagy megfagyunk. Régóta kutatják: nincs-e bizonyos összefüggés az északi fény és nap között? A nevezett lap úgy találja: igenis van. Ha az északi fény gyakrabban jelenkezik s különösen sugárzó: akkor a napfoltok is sajátos tevékenységben tűnnek fel. Továbbá, általánosan feltűnt, hogy északifényt husz év előtt még nagyon ritkán lehetett látni a délre eső határokon: egy

idő óta pedig gyakoribb és erősebben jelenkező lesz e tünemény. Ha létezik összeköttetés az északi fény és nap között: akkor a napon nemrég óriási forradalmak zajlottak le, vagy nemsokára le fognak zajlani. Az északi fény tudvalevőleg delejes természetű. Ez év aug. 11-től 17-ig az északi fény egész Amerikába óriási viharral és dörgéssel köszöntött be s ott ily nagymérvű viharokra nem igen emlékeznek. Ha az említett összefüggés való, akkor a delejes természetjelenségek is összefüggésben állanak a naptüneményekkel. A nap átmeneti korszakot él, ezt minden európai csillagász állítja. Tacchini tömémenten magnéziumot fedezett fel a naplevegőben. Az égő magnézium, mint tudjuk, erős fényt és ép oly erős hőt idéz elő. E borzasztó tömeg magnézium égés nem fokozhatja-e a nap melegét? Honnan fogjuk megfejteni az idej nyár rendkívüli forróságát? a fényes és nagyon gyakran megjelenő északi fényt, — az iszonyu viharokat, — ha nem e tömeg égéséből? Bizonyos, hogy a nap rettenetes alakulásokon megy keresztül. A magnézium-tömeg égése fokozni fogja a nap melegét s ekkor a telet is nyárideli napok váltják fel vagy a nap is követi néhány állócsillag példáját s fényét, és melegét teljesen elveszti. Az első esetben türethetlen hőség, második esetben dermesztő fagy lenne a kikerülhetlen eredmény, a föld szerves élete mindkét esetben véget érne örökre.

(Eresztevényről) értesülünk, hogy valaki a közel multban két előkelő egyéniséget agyba föbe vágva levert a földre bérességet folytató öcsésével, és most jelenleg félfontos kövekkel dobálnak a békés polgárok házára és udvarára, este 8 és 9 óra között — oly durván, hogy közelebről csak az isteni gondviselés következtében mult, hogy egy köztisztelőben álló gyenge női föbe nem sujtott egy nagy kő.

(„Te és ön, vagy a szebeni péklegények strikeja.“) Szebenben a pékmesterek régi szokás szerint tegezik legényeiket; a péklegények társulata azonban panaszt emelt a czéhnél s azt követelte, hogy a mesterek „ön“-nek szállítsák őket, mivel a katonaságnál is magázzák felsőbbjeik alattvalóikat, s az új ipartörvény megszüntette az őket lealázó czéhbéli szokást. A mesterek czéhja azonban ragaszkodott továbbra is a régi szokáshoz. Az ügy végre a rendőrség elé került. A törvények azonban elfeledkeztek az ily „te“ és „ön“ féle viszálykodásról. Hiába igyekezett a rendőrigazgató kapacitálni mestert és legényeket, hogy béküljenek ki; hiába igyekezett a mesterek jobb utra terelni; hiába mondta, hogy az új ipartörvény csak szerződészerű köteleket ismer a mester és legényei közt; s hogy nincs paragrahus a tegezésre; s hogy a péklegények nincsenek kötelezve a tegezés daczára tovább is dolgozni.

A czéh Ottó pékmester vezérlete alatt mindezek daczára határozata mellett maradt, mivel tudósítása volt Pestről, hogy ott is tegezik a péklegényeket s a mig — mond — ez Pesten tart, Szebenben sem tágítanak, ha mindjárt a rendőrségnél nem lenne is támogatást. Azonban a péklegények sem maradtak magukhoz következetlenek, s a dolog vége az lett, hogy a pékmesterek se nem tegezhetik, se nem magázhatják legényeiket, mert ezek felmondták a munkát.

(Rómában) a szarvasmarhának Ausztriából és Magyarországból behozása eltiltatott.

(A törökök) és montenegróiak közt újabb igen véres összeütközések történtek: a porta erélyesen elégtételt kíván a montenegrói fejedelemtől.

(Mintán a kukoricza) ez évben csaknem mindenütt éretlen maradt, ennek eltarthatására nézve egy igen czélszerű módot ajánl egy szakember. — Ugyanis a csöveket nem szabad lefosztani, sőt azokat, melyeknek héja meg van sértve, külön kell választani, s az így külön választott csövek csutkáinak kiálló végeit le kell törölni, és kukoricza héjjal szorosan, mintegy légmentesen összekötni; — ha az ily módon megkötözött csöveket szellős helyre rakjuk, például padra, de nem garadába a csöveken a szemek teljesen meghiznak illetőleg megérnek.

Közgazdaság.

Miért nincs jövedelem Rikán belől a gazdaságból?

S z a r v a s m a r h a.

(Folytatás.)

Jelen körülményeink közt semmi hasznunk sincs Rikán belől a marhatenyésztésből. Szép szálos piaczos szarvasmarháink rendszeren a mezőségről hozattak be fiatal korukban kupeczek által s téli és nyári istalózás mellett maradtak meg eredeti alakjukban, ezen istalózás pedig nálunk luczerna és zöld takarmány hiánya miatt nagyon költséges, ha pedig legelőre csapjuk ki a mezőségi marhát, 1—2 év mulva elhiványul s annyit

se ér, mint a mi régink s végre a mi éghajlatunk alatt elpusztul.

Különbö a mi zömök, kemény kötésű, körülményeinkhez szokott szarvasmarhánk sok jó tulajdonsággal bir: minden munkára alkalmas, hegyre, lejtőre könnyen megy, az idő viszontagságait kiállja, hizékony, nem válogatós, szelid és jó tejelő. Mezei munkára és a mészárszékre alkalmas.

Ezek bornyuit kellene jobban gondoznunk.

Fiatalszarvasmarháink különbség nélkül közös csordába járnak, s a két télen jól tartott borju alatt a harmadik tavaszon már borju van, miből értékes marhát semmikép se lehet nevelni.

Borjuinkat nem gondolhatjuk kellően; természetes kaszálónk kevés és mesterséges tagosítás nélkül lehetetlen; téli takarmányunkból nyári istalózásra nem marad semmi, sőt télire sem elég s ily sovány tartás mellett még huszfogyasztásra se tudunk elegendő marhát tenyészteni s ha Oláhországból nem kapnánk vágóra (1870-ben 7297 darab) még vasárnapon is bőjtölünk kellene.

Hogy marháinktól nyereségünk legyen, nyári istalózás kell, ez pedig tagosítás nélkül lehetetlen.

(Folytatása következik.)

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Herrmann Antal.

1872. évi 3223 sz.

147 1—1

Hirdetés.

Az 1871-iki évre kiállított és megvizsgálásra előterjesztett zálogházi számadás következő eredményeket mutat, mi ezennel köztudomásra hozatik:

A bevételek állanak:

1. a visszafizetett kölcsönösszeg kamatjaiból	18,324	frt.	94	kr.
2. lejárt letéteményekből	129	„	86	„
3. árvvezési százalékokból	89	„	87	„
Összesen	18,544	frt.	67	kr.

A kiadások állanak:

1. a részvényalapon kívül felvett tőkék kamataira	7425	frt.	05	kr.
2. hivatali szükségletekre	444	„	48	„
3. házbér	2000	„	—	„
4. raktárbér	20	„	—	„
Összesen	9889	frt.	53	kr.

A kiadásokat a bevételekből levonva mutatkozik tiszta jövedelem az 1871-iki évről 8655 frt. 14 kr.

Ettől leszámítva:

1. a tiszta jövedelem 40%-át, mint hivatalnoki fizetést és szolgálót	4262	frt.	6	kr.
2. az első hivatalszolgának fizetési pótlékát	130	„	—	„
3. a második hivatalszolgának fizetési pótlékát és szállás pénz megtérítését	145	„	—	„
Összesen	4537	frt.	6	kr.

marad maradék 4118 frt. 8 kr.

melylyel következő rendelkezés történt:

1. a polgári kórház-alapnak 79 részvényért fizendő osztalék 6 frt. 30 krjával	497	frt.	70	kr.
2. a városi tanács hivatalnokai nyugdíj-alapjának 8 részvényérti osztalék 6 frt. 30 krjával	50	„	40	„
3. nyugtábélyegre	2	„	69	„
4. jövedelmi adó fejében	951	„	60	„
Összesen	1502	frt.	39	kr.

a maradék 2615 frt. 69 kr.

részvények beváltására van szánva.

Brassó 1872 okt. 2-án.

A városi és vidéki tanács.

6 boros-hordó

van eladó nagyutczában 488 számú házban.

Gyorskocsizási jelentés.

Utazók leggyorsabb és legkényelmesebb szállítása

Bécs, Pest, Segesvár, Brassó közt.

Egy hely ára Brassóból Segesvárra vagy vissza 8 frt. 30 font szabadmálhával. — Tulsuly fontonkint 5 kr.

Mindennemü gyorszállítmányok felvételnek és leggyorsabban szállítatnak.

Elindulás Brassóból Segesvárra reggeli 5 órakor. Érkezés Segesvárra estve 6 órakor.

Elindulás Segesvárról reggel 7 1/2 órakor. Érkezés Brassóba estve 9 1/2 órakor.

Felvételi irodák Brassóban „Hôtel Bukarest.“ Segesvárt „Hôtel Stern.“

131 6—0

Az igazgatóság.

Otrobán Nándor

orvos, sebésztudor, szülész, m. kir. honvéd-dandárorvos Brassóban, nagyutcai 488 számú, több osztályu, és e czélra berendezett lakásán, gyógyításra és mindennemü műtetre fölvesz vidéki betegeket az emberi szervezet 146 bármennemü bántalmaival. 1—0

Helyiség változtatása.

Teutsch Gyula

réz- és harangöntő műhelye gépkészítéssel összekötve 1872. Szt. Mihály napjától fogva közép fekete-utczában 141 396. szám alatt van. 3—3

Lovak árvereztetése.

Pénteken, f. hó 11-én délelőtt 10 órakor a főörség előtt Brassóban 50—60 darab cs. kir. katonaló adatik el a legtöbbet ígérőnek. 144

2—2 A cs. k. II. huszárezred parancsnokságától.

MINDEN VERSENYT LEGYŐZENDŐ

tudomásra tesszük a t. cz. közönségnek, hogy egy 1870-iki sorsjegyet **26 részletre 5 frtjával**, következőleg **26 frttal olcsóbban** mint mások,

egy 400 frcos török-sorsjegyet **25 részletre 4 frtjával**, szintén **25 frttal olcsóbban** adunk.

Továbbá: Bank osztályunkban aláírás alá bocsátottunk

1000 dr. 400 frcos Török, és 1000 dr. Bukuresti sorsjegyet, 24 havi részletben 4 forint 50 krjával.

A fent említett sorsjegyeken kívül — bécsi és külföldi összeköttetéseinknél fogva — azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy a venni óhajtóknak teljes előnyére — minden más értékpapírosokkal is **a napi árfolyam** vagy **tetszés szerinti részletekben** szolgálhatunk. — Bővebben értekezhetni bank-osztályunkban klastromutcza

148 1—0

Werzár Testvérek.

VÉGELADÁS

Gyertyánffy János és fia üzletében

valòdi 9/8, 8/4 és 9/4 szélességü rumburgi vásznak Donat Ferencz jòhirü gyarából, ugymint czipészvásznak minden árban.

Rendbéli len-asztalnemüek

6, 12 és 24 személy számára, len-asztalkendők, asztalteritők és asztalnemüek tuczat, darab és rőf számra.

„Törölközők“

nyersek, fehérfonaluak és fehérítettek darab, tuczat és rőf számra, szines kávéteritők és dessert-tányérkendők lenből, féllenből és gyapotból.

Selyem kelmék

fekete Tailles, Noblesse 1/2 és egész atlasz, szines rips (Gros de Nice), ugymint Tailles és templomi kelmék, 5/8, 7/8 és 4/4 fekete nehéz selyembársonyok igen nagy választékban; továbbá bolti állványok Heinze Lászlò fenállott üzletéből, pompás üvegszekrényekkel.

El vagyunk határozva legjobb hirnek és keletnek örvendő üzletünket egészen eladni és mindenkor készek vagyunk hajlandò vevőkkel eziránt alkudozásra lépni.

142 2—3